מגנזי המלך

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

פרשת תרומה תשפ"ב לפ"ק
| גליון ל"ב |

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע (ב)

יומא דהילולא קדישא כ"ט שבט

עס איז געווען א מעשה מיט איינעם פון די וואס האבן משמש געווען ביים קדושת יו"ט, אמאל האט זיך געמאכט אז א איד געקומען קיין סיגעט און ער האט געוואלט אריינגיין צום קדושת יו"ט, און ס'איז געווען פארן דאוונענען, דער איד האט זיך געאיילט ער האט געוואלט כאפן דעם צוג, און ער האט נישט געקענט ווארטן ביז נאכן דאוונענען, איז ער געקומען צום גבאי'ן און ער זאגט אז ער וויל אריינגיין צום רבי'ן, זאגט אים דער גבאי "יעצט פארן דאוונענען קען מען נישט אריינגיין צום רבי'ן", דער איד האט אנגעהויבן שטארק צו מוטשען אז ער מוז וויכטיג אריינגיין, און דא פארט באלד אוועק דער צוג. אבער דער גבאי האט געזאגט אז דער רבי לאזט נישט אז מ'זאל אריינקומען שטערן פארן דאוונענען, יענער האט אבער נישט צורוה געלאזט, ביז ווען יענער האט ארויסגענומען צוואנציג ריניש, דאס איז געווען אסאך געלט און ער האט אים דאס אהינגעגעבן.

אז ער האט באקומען א צוואנציגער איז שוין געווען אנדערש, האט ער אים געזאגט אז ער וועט אריינגיין אין רבי'נס צימער פארריכטן די ספרים וכדומה, און אזוי וועט יענער זיך אליין אריינכאפן און צוגיין צום רבי'ן.

וכך הוה, דער גבאי איז אריין און ער האט זיך דארט אנגעהויבן צו פארען אויפן טיש, דער איד קומט אים נאך און ער גייט צו צום רבי'ן, און ער האט אנגעהויבן צו זאגן אז ער מוז אהיימפארן און ער דארף עפעס נייטיג רעדן צום רבי'ן, אינצווישן האט זיך דער גבאי ארויסגעדרייט פון צימער. דער איד האט פארגעלייגט זיין ענין פארן קדושת יו"ט און ער איז ארויסגעגאנגען.

נאכדעם רופט דער קדושת יו"ט אריין דעם ר' יודל "וואס מיינסטו? פאר דיין צוואנציגער דרייסטו מיר א קאפ פארן דאוונענען", און ער האט אים געמאכט אויס גבאי.

*

דער קדושת יו"ט האט געזאגט אז ווען מ'קומט אהיים פון די מקוה ערב שבת זעהט מען אויף די שטיינער אז ס'איז שבת.[1]

ער האט שוין אנגעהויבן צו האלטן שבת שבת פון פרייטאג נאכמיטאג, די זאך איז אזוי, ער האט דאך געוואוינט אין אייראפע מילא פון דארט ביז ארץ ישראל איז נישט אזא גרויסער חילוק, א שעה צווי,[2] פון אמעריקע איז דאך א גרויסער חילוק.

ס'איז איינמאל געווען פרייטאג פוריים, און ער האט געטרונקען און איז געווען בגילופין, און פרייטאג נאכמיטאג האט מען נישט געווואוסט וואס וועט דא זיין, ס'קומט שוין באלד שבת, אויפ איינמאל האט ער געגעבן א קוק אויפן זייגער און ער האט געזעהן אז ס'וועט שבת האט ער געגעבן א קלאפ אויפן טיש "אוי, שבת!" און ער איז באלד געווארן נהפך לאיש אחר, סר יינו, דער פחד פון שבת האט אויסגעוועפט דעם וויין (ע"י ב"ב י.).

*

דעם זיידן דעם קדושת יו"ט ז"ל האט מען אמאל ערב יום הקדוש גייענדיג אין שול צו כל נדרי געווארפן א שטיין - כ'וויים נישט צי עס איז געווען כדי להמית, אבער כ'שטעל זיך פאר אז ס'איז נישט געווען קיין קליין שטיינדל - עס האט נישט לאנג געדויערט אינמיטן די נאכט איז א אידענע געקומען קלאפן אויף די טיר אז דער מאן איז פלוצלונג צוזאמען געפאלן ל"ע, און ער שרייט אז ער איז נענש געווארן ווייל ער האט געווארפן א שטיין אויפן רב, און מ'זאל גיין איבערבעטן.

זאגט דער זיידע ז"ל "עס וועט אלעס זיין אין ארדענונג, "כ'האב נאר געוואלט וויסן וועך דאס איז געווען..."

*

---

1 עי' ברך משה (פ' ויקהל) שהביא עובדא זו, וז"ל: ושמעתי ממרן דודי זללה"ה כי ככל החזיון הזה ראו אצל ק"ז מרן הקדושת יו"ט זי"ע אשר הי' בוער כאש בקדושת השבת, והוה מרגלא בפומיה, כי כאשר יוצאים מן הטבילה בערב שבת רואים שגם האבנים מזהירים מקדושת השבת, עכ"ל, והסמיך מרן ז"ל לזה מש"כ הסידורו של שבת (שורש א ענף ג) "בעינינו ראינו גודל קדושת השבת על איש החכם והצדיק, אשר גודל אור הקדושה בוער בלבו כרשפי אש, ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה התקועה בלבו, ומשתוקקת ומתלהב לעבודת ה' כל הלילה וכל היום של שבת קודש ובאהבתו שוגה, ונראה לכל כי כמעט נכסף בכלות נפשו לאלקים מגודל הבערת אש האהבה הבוער בלבו, ותיכף אחר הטבילה בערב שבת, ניכר עליו התנוצצות קדושת שבת המאיר על פניו, ויזו הדרת אורו מבהיק עד שיראים לגשת אליו", עד כאן לשון קדשו.

2 עיי' בס' נשמת שבת (ח"א עמ' קמ"ט) שמביא בשם ס' שלחן הטהור (רמ"א ס"ב) שמביא מנהג צדיקים שאינם עושים מלאכה בער"ש ובמוצ"ש בזמנים שבארץ ישראל אז הוא שבת, ובשלחן הטהור שם סיים עלה, דהנזהר בזה לא יראה פני גיהנם, וכן הי' מדקדק בכך הגה"ק בעל קדושת יו"ט זצוק"ל שהי' פרוש ממלאכה בער"ש שעתיים לפני שקעה"ח בעיר סיגוט, מפני שאז נכנס שבת בא"י שהוא למזרח.

יו"ל ע"י מערכת "משולחן מלכים" ד'סאטמאר ב"ב
כל הזכויות שמורות ©

כ׳האב געהערט אז ביים קדושת יום טוב איז געווען אזא מעשה, א איד האט אמאל א נאמען געגעבן ביי דעם ברית פאר זיין זוהן נאך זיין אייגענעם טאטן... ער האט זיך נישט געכאפט, מ׳האט איהם שפעטער געזאגט ׳דיין טאטע הייסט דאך אזוי?! איז ער געקומען קיין סיגוט צום קדושת יום טוב און געפרעגט ׳וואס טוט מען׳, האט דער קדושת יום טוב געזאגט ׳ס׳איז א סגולה פאר אריכות ימים׳. האט ער געפרעגט ׳רבי, פאר וועמען?׳ האט דער קדושת יום טוב געזאגט ׳פאר אלע דריי׳, פאר׳ן זיידן און דער פאטער וואס האט א נאמען געגעבן און פאר׳ן קינד, אינטערסאנט, אז אלע האבן טאקע לאנג געלעבט.[3]

*

דער קדושת יו״ט האט געהאט די צוויי טעכטער שרה און אסתר. איך האב געהערט אז דער זיידע ז״ל דער עצי חיים האט נישט געוואוסט קיין חילוק צוויישן די צוויי שוועסטערס.

כ׳האב געהערט אז ווען דער זיידע ז״ל איז געפארן קיין אורשיווע ווען דער פעטער ז״ל האט התונה געמאכט די עלטסטע טאכטער מיטן סעמיהאליער רב, איז די שוועסטער אריינגעקומען צו אים, האט ער געזאגט ׳אה, שרה׳... האט זי געזאגט ׳איך בין אסתר נישט שרה׳, דער אייגענער ברודער האט איר נישט דערקענט...

באמת, דער טאטע, דער קדושת יו״ט, האט אויך נישט דערקענט קיין חילוק.

ווען די עלטערע שוועסטער האט התונה געהאט, האט דער קדושת יו״ט געהייסן די טאכטער ביום החופה אז זי זאל אריינרופן די שוועסטער די כלה וויל ער האט איר געוואלט בענטשן. איז זי אריסגעגאנגען און זי איז אליינס צוריק געקומען... ער האט נישט געוואוסט אז דאס איז נישט די כלה, און ער האט איר געבענטשט.

ווען ער האט איר געענדיגט בענטשן, האט זי זיך אנגערופן ״יעצט וועל איך אריינרופן די כלה...״.

דער זיידע איז שטיין געבליבן ״וואס האסטו געטון?!״. האט זי גענטפערט ״כ׳האב געוואלט אריינכאפן א ברכה״.

זי האט געוואוסט אז דער טאטע דערקענט נישט די צוויי טעכטער, האט זי זיך געטרויעט.

דער קדוויו״ט האט נאך התונה געמאכט ביידע טעכטער.

*

ווען דער ייטב לב האט געמאכט דעם קדושת יו״ט רב אין סיגוט, האט דער קדושת יו״ט דאס נישט געוואלט אננעמען, האט דער ייטב לב איהם געזאגט ׳ווען דו וועסט מיך דארפן וועל איך דיר קומען צו הילף׳.

דער קדושת יו״ט פארן הסתלקות האט דערציילט די מעשה, און האט געזאגט ׳אזוי איז טאקע געווען, ווען כ׳האב איהם געדארפט איז ער מיר געשטאנען צו הילף׳, ס׳איז אסאך מאל אויסגעקומען אז כ׳האב מיך געשפארט מיט רבנים איבער פארשידענע ענינים, און כ׳האב מיך איינגעהאלטן איך זאל זיי נישט זאגן ׳וואס שפארט איר זיך מיט מיר? דער טאטע שטייט דאך דא און זאגט אז איך בין גערעכט׳, אזוי האט דער קדושת יו״ט געזאגט פארן הסתלקות.

*

דער קדושת יום טוב איז דאך געווען דעם ייטב לב׳ס א זוהן, אבער נישט דער עלטסטער זוהן, ער איז געווען דער צווייטער זוהן, דער קאלבאסאווער רב (הרה״ק רבי אברהם אהרן טייטלבוים ז״ל אבד״ק קאלבאסאוו) איז געווען א עלטערער זוהן, אבער ממלא מקום אין סיגעט איז געווען דער קדושת יו״ט, נישט דער עלטסטער זוהן.

האט דער קאלבאסאווער רב שפעטער געזאגט ׳ווען מיר זענען געווען יונגעלייט זענען מיר געווען אין צאנז (כידוע שמרן הייטב לב ז״ל הי׳ מרבה לשלח את כל בניו להסתופף בצל קדשו של מרן הק׳ מצאנז זי״ע), האב איך שוין דעמאלטס געזהען אז ער וועט זיין רבי און נישט איך׳. ווען זיי זענען געווען אין צאנז און געזעצן ביים טיש ביים דברי חיים, און דער דברי חיים האט געגעסן זייער הייסע מאכלים, אויסטערליש הייס, און ער האט געגעסן זופ ביים טיש, און האט אוועק געריקט דעם שיסל, און ס׳איז געווען לעפלעך, און מ׳האט געכאפט שיריים, ער האט געכאפט א לעפל, און דער ברודער (מרן הקדושת יו״ט) האט געכאפט א לעפל, ער האט געבלאזן אויפן לעפל פארן׳ן אריין נעמען אין מויל, אבער דער קדושת יו״ט האט גענומען דאס לעפל אזוי ווי עס איז, און האט עס אזוי געגעסן, האט דער קאלבאסאווער רב געזאגט ׳האב איך דעמאלטס געזהען אז ער וועט רבי, און איך נישט, איך בלאז פון מיר, וועל איך נישט זיין קיין רבי, ער בלאזט נישט פון זיך, ער וועט זיין א רבי׳.

*

ביים זיידן ביים קדושת יו״ט אין ישיבה האבן געלערנט אונגארישע בחורים, און אין אונגארין איז מען דעמאלטס נישט געגאנגען מיט שטריימלעך אזוי יעדער איינער, נאר זייער וויניג. אבער דער קדושת יו״ט האט אנגעטוהן שטריימלעך פאר די תלמידים, אבער נישט פאר יעדן איינעם צו די התונה, איינעם האט ער געהייסן אנטוהן צו די התונה, און איינעם האט ער געהייסן א יאר נאך די התונה, און איינעם פינעף יאר נאך די התונה, און פאר איינעם האט ער גועזאגט, עס איז גוט אזוי [שהוא לא ילבש], יעדער איינער לויט זיין מהות, לויט ווי ער האט אפגעשאצט דעם באטרעפנדער.

אין ארץ ישראל איז געווען ר׳ משה חיים שטראהלי, ער האט געוואוינט אין בני ברק, און אים האט ער געהייסן אנטוהן גלייך צו די התונה, און דאס האט געהייסן ביי אים א חשיבות, פאר א אנדערן האט ער גועזאגט ׳דו האסט נאך צייט׳, אדער ׳דו זאלסט מיך פרעגן׳, צי ׳איך וועל דיר שוין זאגן׳, ער האט זיך אפגעגעבן מיט דעם.[4]

ער האט גועזאגט אז די שטריימל פאר זיך האט נישט קיין קדושה, נאר אז מ׳זעהט אז יעדע שפיץ שטעכט זיי, זעהט מען אז ס׳איז מלא קדושה, אזוי האט דער קדושת יו״ט גועזאגט.

ער האט גועזאגט, ווען איך וועל ארויף קומען אין עולם העליון, און מען וועט מעך פרעגן וואס איך

---

3 הסיפור הי׳ עם הגאון ר׳ מרדכי האפמאן ז״ל דומ״ץ אויפאלו, בעת שקראו את שם בנו ׳חיים׳ ע״ש הרה״ק הדברי חיים ז״ע, ושם אביו הי׳ ר׳ חיים לייב, וכאשר באו אל הקדוי״ט אמר שגם אצל רבו בעל דברי חיים בא לו מעשה כזו ואמר רבו שזה סגולה לאריכות ימים, שאל ר׳ חיים לייב על מי תחול הברכה אם על מי שנקרא כשמו דהיינו אבי האב או על האב שנתן השם או על הבן שנקרא בשמו, הניח הקדוי״ט ראשו על ידיו זמן מה והגביה ראשו בחזרה ואמר כך שמעתי סתם, אבל בוודאי אם אמר רבי שמסוגל לאריכות ימים, עולה הברכה על אבי האב ועל האב ועל הבן, וכן הוי שכולם האריכו ימים למעלה מצ״ה שנים.

4 כשביקר מרן ז״ל בארה״ק בשנת תשכ״ה לפ״ק, והיה בעיר בני ברק, הלך שם לבקר את החולה ה״ה הרבני החסיד הישיש ר׳ משה חיים שטראלי ע״ה שהיה מתלמידי הקדושת יו״ט, ובסוף ימיו התגורר בבני ברק, ובתוך השיחים ביקש מרן ז״ל ממנו שיספר לו בדיוק המעשה מהקדיו״ט איך שציוה עליו שילבוש שטריימל, וסיפר, כי בחתונתו לא לבש שטריימל כי היה מגליל העליון (אויבערלאנד), ורבו הקדיו״ט צוה עליו שילבוש שטריימל, ופעם כשבא להסתופף בצל רבו הקדיו״ט וחבש לראשו שטריימל, קרא הקדיו״ט להרבנית ואמר לה, קוק עם פאסט איהם דאס שטריימל, וברכו בעבור זה באריכות ימים, וברכת צדיק עשתה רושם, והאריך ימים ונפטר בשם טוב.

כל הזכויות שמורות ©

האב אויפגעטוהן אויף די וועלט, וועל איך ענטפערן, איך האב אנגעטוהן שטריימלעך פאר אידן, עס איז געווען ביי אים א גרויסע זאך,[5] אבער דאך איז נישט יעדער געווען גלייך אין דעם.

*

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז געפארן קיין פרעשבורג באזוכן דעם שבט סופר,[6] ער איז

געווען פון אשכנזים, און ער איז געווען פון די חסידים, און אין די קאנצעלי', איז געווען א רייבעריי צווישן די צוויי מחנות, און דער זיידע איז דעמאלטס געפארן קיין פרעשבורג, און דאס האט געהייסן א 'פיוס', ס'איז געווען אזא איבערקערעניש, אזא חידוש (שהקדושת יו"ט הטריח עצמו לבוא עד לפרעשבורג), מ'קען זיך היינט נישט פארשטעלן, ס'האט זיך איבער געדרייט...[7]

דער קדושת יו"ט איז אלט געווען זיבן און זעכציג יאר ביים הסתלקות, און דאס האט זיך געצויגן עטליכע יאר פריער (לערך משנת תרנ"ו עד שנת תרס"ג), אינעם נייעם קדושת יו"ט (הוצאה חדשה בשנת תשע"א) אין די מכתבים איז אויך דא די בריוו צום שבט סופר.[8]

ס'איז געווען אינטערסאנט, ווען דער קדושת יו"ט איז געווען אין פרעשבורג זענען געקומען די בחורים ער זאל זיי בענטשן, האט ער זיי געבענטשט, האט זיך איינער אנגערופן אויף הלצה, 'ס'איז א ברכה לבטלה', ווייל זיי האבן נישט געגעבן א קוויטל מיט א פדיון, איז עס א ברכה לבטלה וויל קיינער באצאלט נישט, דער קדושת יו"ט איז געווארן זייער ערנסט, און האט זיי געזאגט 'חס ושלום, טאמער מיר לייגן ארויף די הענט, איז עס נישט קיין ברכה לבטלה, אויב נישט אויפן פלאץ, וועט עס זיין שפעטער'.

ווען דער קדושת יו"ט איז אהיים געקומען האט מען אים געפרעגט וואס ער זאגט צו די אויבער-לעגדישע אידן, האט ער געזאגט 'זיי זענען גאנץ פיינע אידן, אבער ביי הסידישע אידן וויסט מען אויך אז ס'איז דא אזא זאך 'קדש עצמך במותר לך' (עי' יבמות כ. - וברמב"ן ריש פ' קדושים).

*

דער באטורער רב איז געווען זייער א גרויסער חסיד פונעם קדושת יו"ט, זיי זענען אלע נתגדל געווארן ביים ייטב לב - סיי דער לאפשוער רב און סיי דער באטור רב - זיי זענען געווען רבי יוקל'ס קינדער.

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל - ער האט אסאך מאל דערציילט פון באטור רב - צוויי זאכן, דער באטור רב איז געווען א גרויסער רייבערער, און איינער וואס רויבערט, איז נישט רויכערן זייער שוועך פאר איהם, דער קדושת יו"ט פלעגט אויך צו רייבערן, אבער דער קדושת יו"ט האט

---

5 ידוע עבודתו הקדושה של מרן הקדושת יו"ט שתמיד עורר באי שעריו להלביש א"ע שטריימל, וכן היה מצווה לתלמידיו ואנ"ש שהסתופפו בצלו שילבשו פאר בגדי חסידים. והרבה אנשים שבאו לדפוק על דלתו להוושע בדבר ישועה ורחמים הבטיח להם מרן הקדושת יו"ט כל מילי דמיטב ובשכר זאת ביקש שילבשו שטריימל בשב"ק.

עיין בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שהרב החסיד המפורסם רבי יעקב יוסף לעפקאוויטש ע"ה סיפר שהקדושת יו"ט אמר לו פעם אחת שילבש שטריימל, ענה לו בחכמתו, ילמדינו רבינו, מה יותר טוב שאני לא אלך עם שטריימל, אבל לעומת זה כל בני הולכים, או להיפך שאני אלך עם שטריימל על ראשי ובני לא ילכו, ומרן זי"ע נהנה מדבריו.

וע"ש שמרן הקדויו"ט זי"ע היה מכנה לפעמים את ר' יעקב יוסף 'ר' אייזיק'ס טאטע' היינו על שם בנו רבי יצחק אייזיק לעפקאוויטש ע"ה מעיר מארגערעטן שהיה תלמידו של הקדויו"ט, ורביה"ק בעל הדבר"י זיע"א ביאר כוונת אביו כי אהב את ר' אייזיק כי הוא הלך עם שטריימעל משא"כ ר' יעקב יוסף לא הלך עם שטריימל, עיי"ש.

וסיפר הרה"ח ר' משה קאהן ז"ל שהיה משמש בקודש אצל הקדיו"ט, שהיה פ"א איש אחד על שבת אצל רבינו הגה"ק הקדיו"ט ואיש הזה היה גוט האלטער במחזו ניר, ובליל שב"ק כאשר נתן הקדיו"ט שיריים לכל אחד מהדגים ומשאר מאכלים לא רצה ליתן לאיש הזה בעבור שאינו הולך בשבת עם שטריימל, ולאנשים שעמדו שם היה זאת לפליאה גדולה, והיה שם במעמד הלז ר' עזריאל שו"ב מסאטמאר, וכמה שנים אח"כ שאל השו"ב הזה לאיש הנ"ל שהיה מכיר אותו מפני מה לא נתן לו הקדיו"ט שיריים אז והרי היה אז כמה אנשים שלא הלכו עם שטריימל ורבינו נתן להם שיריים, וסיפר לו שהוא היה פעם אחד חולה מסוכן ר"ל בחולי טיפוס ל"ע, וראה בחלומו שבא לבי"ד של מעלה ודנו אותו שם אם ישאר בחיים, ופתאום בא אצלו הקדיו"ט וסיפר לו שצריך לרפו"ש והקדיו"ט בירך אותו שיהיה לו רפואה שלימה רק בתנאי שילבוש שטריימל, והבטיח להקדיו"ט שילבוש שטריימל, ואז הקיץ א"ע ואמר לאשתו שתביא כסא להקדיו"ט, וסברה אשתו שבעלה יצא מדעתו ל"ע. ונעשה בריא אולם, ורצה לקנות לו שטריימל, אמנם אשתו התנגדה לזה וטענה מי שמע כזאת שגיט האלטער ילבוש שטריימל וישחקו עליו, ועשה כעצת אשתו ולא לבש שטריימל, ואח"כ נסע לסיגעט ולא רצה הקדיו"ט ליתן לו שיריים מפני שהבטיח לו שילבוש שטריימל ולא לבש, והלך בשבת בבוקר לבית הקדושת יו"ט והרים קולו בבכיות וסיפר שאשתו אינה רוצית, והשיב לו הקדיו"ט שאינו מועיל כלום רק יעשה מה שהבטיח לו ולא ישמע לאשתו, בשביל בריאת גופו, והבטיח להקדושת יו"ט שילבוש שטריימל וכן עשה, ונעשה בריא לגמרי.

6 עיי' בס' שבט סופר עה"ת (שי"ל בשנת תשס"ג) בתולדות המחבר מובא מכתב ממרן הקדושת יו"ט להשבט סופר בענין אסיפות לתיקון הדת, וכן מובא שם ממאורעות שאותן התקופה בהקאנצעליי.

7 ויש לציין שבעת ההוא כשהי' הקדושת יו"ט בפרעשבורג, רצה השבט סופר לערוך סעודה לכבודו, אולם תקנה קדומה היתה נהוגה בפרעשבורג עוד מימי החתם סופר, שהשוחטים דמתא אסור להם להראות את החלפים כי אם להמרא דאתרא, והקדושת יו"ט היה נוהג שלא לאכול בשר משוחט שאינו בן עירו אלא א"כ ראה ובדק את החלף קודם השחיטה, ע"כ מצא השבט סופר עצה איך לסדר הדבר שהשוחט יוכל להראות את סכינו להקדושת יו"ט, שאחד מבני משפחתו שהי' בקי באומנות השחיטה, וכבר קיבל כתב קבלה מגדולי הדור, והי' אז עדיין בחור לפני הנישואין, ואינו שוחט מטעם הקהילה, יוכל להראות את סכינו להקדושת יו"ט. הקדויו"ט הסכים להצעתו בנענוע ראשו כאות הסכמה, והב' העמיד את החלף להקדושת יו"ט. והכינו סעודה של בשר לכבודו, ביקש שיביאו את הסעודה לאכסניתו, ונדמה להם שהוא אכל משחיטתו של הב', אולם באמת לא טעם כלום מכל אותו הסעודה, מפני שלא רצה לאכול משחיטת בחור לפני נישואיו, ורק לא רצה להחליש את דעתו של השבט סופר ע"כ עשה את עצמו כמסכים להצעתו.

8 וז"ל המכתב: ב"ה, יום ג' ויקהל תרס"ג לפ"ק, סיגעט יע"א, אל הארז שבלבנון, לפני שמש שמו ינון, ה"ה כבוד אהובי ידי"ע וידי"נ הרב הגאון הגדול מעוז ומגדול עטרת תפארת ישראל וראש גולת אריאל, פאר הדור והדרו עומד לנם עמו וכו' בנש"ק ואילי תרשישים, כקש"ת מו"ה שמחה בונם סופר שליט"א האבדק"ק פרעסבורג יצ"ו.

אהדשכהד"ג ושתה"ק כמשפט לאוהבי ה' וחושבי שמו, הנה מאז באתי הביתה זה ד' שבועות מעיר פעסט, יום יום דעתי ולבי לבוא בכתובים לפני הדר"ג ידיד נפשי, וסיבות שונות מנעוני מן הדבר, וגם כי קוה קויתי שאתראה פנים עם כהדר"ג בימים האלה באשר יתאספו יחד הקאמיטע של שלושים ואחד (בתוכם גם כהדר"ג וגם אני), אשר נבחרו לברוא חוקי הערגענצונג האראגאניזיאנס שטאטוט.

וכהיום אחרי ראוי שיתמשך הדבר מיום ליום, אמרתי שפתי לא אכלה עוד מלהודיעו שמאד מאד היה צר לי כי כן נסבה מאת ה' שלא יכול כהדר"ג להופיע בהדר גאון עוזו עלינו, לישב בראש אסיפת ת"ח רבנים גאונים וצדיקים ונכבדי בעלי בתים יראים ושלמים אשר התאספו ונקבצו בעצת ובהסכמת כהדר"ג ביום ג' פ' יתרו העבר בעיר פעסט, ואולם עין בעין ראינו כי מלאכתו נעשית ע"י אחרים, כי נתהוה השלום והאחדות בין יראי ה' במדינתנו, אשר ידעתי שמאז ומקדם זהו כל מגמת כהדר"ג ידידי לאחד הדעות ולהשוות הלבבות ולהעמיד השלום והמישור במדינה, וידעתי כי שש ושמח כהדר"ג מרחוק לשמוע כי חפץ ה' הצליח בידי הנאספים לתקן תקנות טובות ומועילות לטובת מעמד ומצב כלל ישראל.

ומובטחני כי כאשר היה מאז שכל עמודי הקאנצלי היו נשענים על הדר"ג, כן גם עתה יפרוס הדר"ג כנפי השגחתו עליה עוד ביתר שאת ויתר עוז, שעל פיו יצאו ויבואו מנהיגיה ומנהליה ולא ירימו ידם לעשות קטנה או גדולה מבלעדי דעתו ועצתו הטהורה, ואז צדק ושלום נשקו.

וגם ה' יתן הטוב ויחזק ויאמץ את כהדר"ג בכל אבריו וגידיו בריא אולם יבריאהו ואורך ימים ושנים ישביעהו, שעוד ימים ושנים רבים יעמוד כהדר"ג בראש החלוצים ללחום מלחמת ה' לרומם קרן התורה וקרן ישראל ולהעמיד הדת על תלה, עדי נזכה לעלות לציון ברנה בימינו במהרה. ומאד ישמח לבי ויגל כבודי אם יכבדני כהדר"ג בתשובתו הטהורה. אוהבו דורש שלום תורתו הקדושה בקידה חמש מאתי, חנני יו"ט ליפא טייטלבוים.

כל הזכויות שמורות ©

אויפגעהערט צו רייכערן וועלן דער דאקטער האט איהם געזאגט ער זאל נישט רויכערן. - דער דאקטער האט איהם געהייסן אז צוביסלעך ווייז זאל ער אויפהערן, נישט אויף איינמאל ווייל עס איז שווער, האט דער קדושת יו"ט געפרעגט, 'פארוואס? אז עס שאדט צום געזונט, הער איך שוין אויף אינגאנצן'.

דער קדושת יו"ט פלעגט אבער זאגן אז יו"ט טאר מען נישט רויכערן, און דער באטור רב האט א גאנץ יאר געהויכערט, איז יו"ט איז איהם שווער געווען נישט צו רויכענען, האט ער יו"ט אויך געהויכערט. אמאל האט פאסירט ביי איהם יו"ט אז ער האט געהויכערט און אינמיטן רויכענען האט ער איינגעדרימלט, און ס'איז אראפ געפאלן אויף די בעקיטשע, און ס'האט אנגעהויבן צו ברענען... ער האט זיך אויפגעכאפט, און ער האט געזעהן... האט ער אנגעהויבן אזוי אראפ צו קלאפן... בקיצור עס האט זיך אויסגעלאשן. נאכדעם האט ער זיך געכאפט 'ס'איז דאך יום טוב', האט ער געזעהן אז ס'איז ביי איהם געשעהן אזא מכשול, האט ער באשלאסן אז מהיום והלאה וועט ער יו"ט נישט רויכערן, און האט אויפגעהערט צו רויכערן אום יו"ט.

ס'איז גרינג צו זאגן, אבער וועלן ס'איז געקומען יו"ט און ער איז דאך געווען געוואוינט צו רויכערן, האט עס איהם געשטערט, האט ער ביי זיך געקלערט אז ער זאל זיך נישט מונע זיין פון שמחת יו"ט, און ער זאל יא רויכערן, אבער ער וועט נישט טוהן א זאך אן ער זאל קודם פרעגן דעם קדושת יו"ט - ער האט דאך שוין געקלערט אויף נישט, און יעצט זאל ער צוריק אנהייבן אום יו"ט - הכלל איז ער געפארן אויף סיגוט.

וועלן ער איז אריינגעקומען און שלום געמומען ביים קדושת יו"ט, זאגט איהם דער זיידע אזוי, 'באטור רב, איך הער אז דו האסט אויפגעהערט צו רויכערן יו"ט, ס'איז זייער גלייך, זייער גוט האסטו געטוהן, זאלסט אוודאי זעהן נישט צוריק אנצוהייבן', אזוי אז ער האט שוין נישט געדארפט פרעגן...

דאס האב איך געהערט נאכזאגן, דאס איז איין מעשה.

און די צווייטע מעשה איז אז דער באטור רב איז געווען אויף שבת ביים קדושת יו"ט, און דער קדושת יו"ט האט געזאגט תורה ביי שלש סעודות, און האט געדעדט פון מסירות נפש, דאס ענין אז א איד דארף זיין גרייט אויף מסירות נפש, און האט געדעדט פון דעם ענין נאכאמאל און נאכאמאל, מיט א פלאם, מיט א פייער...

דער באטור רב איז געזעצן נעבן איהם, און ער געטא כאפ אן דעם קדושת יו"ט און זאגט 'פעטער, אבער ביז דערווייל דארף די וועלט נאך האבן דעם פעטער', און ס'איז געווארן א רעש, האט ער געזאגט אז ער האט געזעהן אז דער קדושת יו"ט רעדט אזוי פון מסירות נפש, האט ער געזעהן אז פשוט ער גייט אויס פארן באשעפער, ער האט מורא געהאט האט ער איהם געמוזט איבער האקן, וועגן דעם האט ער איהם אנגעכאפט, דאס איז נישט קיין געמאכטע מעשיות, ער איז א גרויסער חסיד געווען.

וועלן ער האט געזאגט ביי שלש סעודות 'גם כי אלך בגי צלמות', האט ער אזוי צוזאם געשטעלט די וועלט אוסצוגיין למען שמו.[9]

דער קדושת יו"ט האט געזאגט פארן הסתלקות - ס'איז א פלא - 'כל ימי האב איך געהאפט אז איך וועל אומקומען אויף קידוש ה', כ'זעה שוין אז איך וועל נישט אומקומען אויף קידוש ה', איך בעט דעם אויבערשטן כאטש מיינע קינדער זאלן זוכה זיין...', ס'איז א מעשה פלא.[10]

און וועגן דעם וועלן דער קדושת יו"ט האט אזוי געקאכט אין די תורה אין דאס ענין פון קידוש ה', האט ער - דער באטור רב - איהם אריין געהאקט.

*

אינטערסאנט דער קדושת יו"ט פארן הסתלקות האט ער געלאזט צוואה, אז מ'זאל מאכן א נייע קעסל, דריי זאכן האט ער אנגעזאגט פאר קהל (קודם הסתלקותו), מ'זאל מאכן א נייע קעסל פאר די מקוה, און אז דער בעדער (מקוה איד) זאל זיין א ירא שמים, ס'איז געווען א קוואל האט מען נישט געמאכט א השקה, אבער מ'האט געדארפט א שומר, און אז מ'זאל אויפנעמען דעם זוהן (מ"מ מרן הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל) פאר רב אין סיגוט.

ס'איז געווען זייער גרויס די וויכטיגקייט פון א נייע קעסל פאר די מקוה, ס'זאל זיין וואראם, אז נישט האט מען נישט געקענט גיין אין מקוה.

*

ס'איז געווען א אינטערסאנטע מעשה ביים שידוך פונעם קערעצקיער רב (הגה"ק רבי חנוך העניך ז"ל האדמו"ר מסאסוב ואבד"ק קערעצקי, חתן מרן הקדושת יו"ט ז"ל), דער קערעצקיער רב איז געווען א אייניקל פון רבי שלמה'לע סאסובער (בן בנו הרה"ק רבי יוסף דוד ז"ל), א זוהן פון רבי העניך אלעסקער (בעל לב שמה, חתן הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ל), און רבי שלמה סאסובער איז געווען דער מחותן מיטן קדושת יום טוב (כי אבי החתן נסתלק בדמי ימיו, ורבי העניך נתגדל על ברכי זקינו הרה"ק רבי שלמה מסאסוב ז"ל).

וועלן מ'האט געערעדט דעם שידוך האט רבי שלמה'לע געזאגט פארן קדושת יום טוב ער זאל צוזאגן צו געבן אייביגע קעסט (כי במדינות גאליציע היה נהוג שהבנש"ק אכלו מזונות על שולחן הוריהם כל הימים וזה היה נקרא "אייביגע קעסט"), האט דער קדושת יום טוב געזאגט "וואס הייסט אייביגע קעסט? א בשר ודם קען נישט געבן אייביגע קעסט, אייביג איז א זאך פונעם רבונו של עולם".

זאגט רבי שלמה'לע "נו זאל מען צוזאגן א סכום", און ער האט געזאגט אכט יאר, האט דער קדושת יום טוב געזאגט "גוט, זאל זיין אכט יאר", נאכדעם האט ער אריינגעטראכט און געזאגט "פיר יאר, און מער קען איך נישט", נאך פיר יאר איז דער קדושת יום טוב נסתלק געווארן, ס'איז געווען א פלא.

המשך בגליונות הבאים אי"ה

---

9 וז"ל תלמידו הגאון רבי מנחם מענדל שווארץ מק"ק דראגמירעשט בספרו הין צדק (עמ' קנ"ט) בהספד על רבו מרן הקדושת יו"ט ז"ל ביום ז' אדר שנת תרס"ד לפ"ק, וכ' שם בא"ד: "כאשר שמעתי בעצמי מפיו הקדוש שאמר לפני זה איזה שנים בסעודת פורים, שמאוד משתוקק שיהי' לו זכיה זאת שימות על קידוש השם ית"ש, ומצפה להשי"ת מתי יבוא לידו ויקיימנה, ומאוד מקוה להשי"ת שבודאי יהי' כן, ויהיה לו זכי' זו שימות על קידוש השם, ותסמר שערות ראשי ותצילנה אוזן שומעת דברים היוצאים מן הלב הארי הח' חוצב להבת אש". וכבר נשמע קולו בזמרו בשבת (תהלים כג, א) ה' רועי לא אחסר, רגיל על לשונו ומרגלא בפומי' לזמר "למען שמו - גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", ומחבר סוף פסוק הקדום לתחילת הפסוק שלאחריו, וכוונתו מובן למשכילים עד כמה מסר נפשו לה'", עיי"ש באריכות דברי ההספד ומה שמפ' בזה.

10 עי' בחידושי תורה לפורים שנת תשי"ג, מ"ש מרן ז"ל לתרץ מאמר חז"ל חייב אינש לבסומא בפוריא עד דלא ידע וכו' עפי"מ שאמרו חז"ל מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ומאין זכה המן לזה, וכבר האריך בקדושת לוי שע"י שנתקדש שם שמים על ידי המן זכה שבני בניו למדו תורה, ואין זאת מילתא זוטרתא הקידוש בשם הגדול שבא על ידו. ומענין לענין סיפר רבינו בלשון קדשו - דכירנא מה שאמר אבא מארי זצ"ל פע"א בפורים אחר ששתה כוס יין "הלוואי שאזכה שיתקדש שם שמים על ידי כמו שנתקדש שם שמים על ידי המן" - והפלא ופלא מה ששמעתי ממנו - "שאזכה שיתקדש שם שמים על ידי כמו ע"י המן, ואם לא על ידי עכ"פ ע"י בניי - כך שמעתי מפיו הקדוש", עד כאן דבריו הקדושים.

כל הזכויות שמורות ©